

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Etnolingvistikos įvadas / Introduction to Ethnolinguistics	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): prof. dr. Kristina Rutkovska Kitas / a (-i): dr. Monika Haber	Filologijos fakultetas, Polonistikos centras

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji pakopa	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė ir savarankiškas darbas	Rudens	Lietuvių/Lenkų

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48	82

Dalyko (modulio) tikslas		
Tikslingai ugdomi studento gebėjimai įžvelgti kalbos ir kultūros sąsajas, kalbos priklausomumą nuo supančio socialinio ir gamtinio pasaulio, atskleisti kalboje įtvirtintų stereotipų poveikį žmogaus savimonei, analizuoti ir kritiškai įvertinti įvairių diskursų teikiamą informaciją apie pasaulį ir atskleisti jos sąlygotumą; analizuojant įvairius tekstus (tautosakinius, literatūrinius, publicistinius, mokslo populiariamuosius ir kt.) ugdomas kultūrinio konteksto išmanymas, tarpdisciplininė kompetencija, analitinio ir kritinio mąstymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, darbo individualiai ir grupėmis, kokybės siekio ir mokėjimo mokytis gebėjimai.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Studentai gebės apibrėžti kalbos pasaulėvaizdžio sampratą, supras kalbos ir kultūros, kalbos ir pasaulio santykį, kalbos reikšmę suvokiant ir vertinant dabarties visuomenę	Interaktyvios paskaitos (probleminis dėstymas) su vaizdinės medžiagos demonstravimu, grupės diskusija, minčių lietus.	Taikomas kaupiamasis vertinimas (Ugdomasis vertinimas ir Apibendrinamasis vertinimas).
Studentai gebės interpretuoti, vertinti žodynų, įvairių diskursų medžiagą ir apklausų anketas rekonstruojant	Pasirinktam konceptui surinktos medžiagos komentavimas per seminarus, grupės diskusija, minčių	Ugdomasis vertinimas: pasirengimas seminarams, diskusijos per seminarus, konceptų dalių analizė.

koncepto struktūrą, nustatant jo bazinius sindromus ir profilius.	lietus, rengiamų konceptų pristatymas atskiromis dalimis.	
---	---	--

Studentai mokės naudoti kognityvinės definicijos metodu kaip vertinimo įrankiu ir kaip informacijos šaltiniu apie tam tikros kalbinės-kultūrinės bendruomenės vertybes.	Tekstų analizė, grupės projektas, kolegų darbų aptarimas.	Apibendrinamasis vertinimas: koncepto analizė, rašto darbas.
Studentai gebės apibūdinti kultūros ir žodžio dermę, atlikti kultūros reiškinių analizę, juos vertinti.	Kultūros tekstų analizė, grupės projektas, kolegų darbų aptarimas.	Apibendrinamasis vertinimas: koncepto analizė, rašto darbas.
Studentai sustiprins mokslinės medžiagos rinkimo, analitinio darbo, akademinio rašymo, viešojo kalbėjimo, darbo grupėse įgūdžius.	Savo išvalgų pristatymas, grupės diskusija, grupinis darbas.	Koncepto analizės pristatymas, rašto darbas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminariai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Etnolingvistikos objektas – kalbos ir kultūros sąveika. Kalbos vaidmuo pažinant ir įprasminant pasaulį, formuojant pasaulėvaizdį, mąstymo būdus bei tapatybę. Kalba kaip kultūrinės atminties nešėja, kolektyvinės patirties veidrodis, bendruomeninės tapatybės grindėja.	2		2				4	8	Teorinės literatūros studijavimas : Bartmiński J., Podstawy językowego obrazu świata, 2012, 10-28 p.
2. Etnolingvistikos ištakos. Vilhelmo fon Humbolto kalbinio reliatyvizmo teorija, amerikiečių antropologų ir lingvistų (Franzo Boaso, Edvardo Sapiro, Benjamino Lee Whorfo) požiūriai bei jų formavimosi ypatybės. Pagrindinės etnolingvistikos tezės atsiradimas ir jos įtaka tolimesnių teorijų formavimuisi.	2		2				4	8	Teorinės literatūros studijavimas: Gudavičius A. <i>Etnolingvistika</i> . 2009. 38-52 p.
3. Lenkų mokykla ir kognityvinės etnolingvistikos prielaidos. Leksikos analizė kultūrinių vertybių kontekste. „Stereotipų ir liaudies simbolių žodynas“ (red. Jerzy Bartmiński) – kalboje užkoduotų bendruomeninių įsitikinimų, normų ir požiūrių lobynas.	2		4				6	8	Susipažinimas su „Stereotipų ir liaudies simbolių žodynas“ (red. Jerzy Bartmiński) žodininiais straipsniais, jų analizė ir taikomo metodo aptarimas.
4. Lenkų etnolingvistinės mokyklos išgrįnta kultūrinių konceptų sąvoka. Konceptai kaip kolektyvinio mąstymo, vertybinių nuostatų ir pasaulėvaizdžio modeliai. Konceptų metaforika, simbolika, semantiniai laukai. Konceptų etnolingvistinės analizės principai ir metodai.	4		6				10	10	Parengtų konceptų skaitymas ir analizė, pvz. <i>jausmų</i> konceptas, <i>šeimos</i> konceptas. Rutkowska, Bartminska, 2020.
5. Rusų, Nikitos Iljičio Tolstojaus ir Vladimiro Toporovo atstovaujama, semiotinė etnolingvistinė mokykla. Kalba kaip mitinė sąmonė, apeigomis ir sakraliniais tekstaais grindžiama simbolių kodų sistema. Pagrindiniai mokyklos atstovų darbai.	2		4				6	10	Susipažinimas su „Slavjanskije drevnosti“ žodininiais straipsniais, jų analizė ir taikomų metodų aptarimas.

									Teorinės literatūros skiatymas: Tolstaja Svetlana M. s. 7–27.
6. Šiuolaikiniai etnolingvistinių tyrimų aspektai – kalbos ir kultūros santykio kompleksiskumas XXI a. kontekste. Lyginamieji slavų kalbų tyrimai, orientuoti į pasaulėvaizdžių skirtumus ir bendrumus, vertybių raišką bei stereotipus skirtingose kalbinėse bendruomenėse.	2		6				6	8	Susipažinimas su „Slavų ir jų kaimynų aksiologiniu leksikonu”.
7. Etnolingvistika Lietuvoje. Vertybių lietuvių ir lenkų kalbos pasaulėvaizdyje tyrimai. Jų metodologija ir analizės aspektai.	2		4				6	8	Pasirinktų straipsnių skaitymas ir analizė, Rutkovska, Bartminska, 2020.
8. Pasirinkto koncepto analizė.			4				4	22	Studentų grupių parengtų kūrybinių rašto darbų pristatymas.
Iš viso	16		32				48	82	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Taikomas kaupiamasis vertinimas. Ugdomasis vertinimas: 1. Pasirengimas seminarams, diskusijos per seminarus.	20 %	Visą semestrą	2 balai: jei studentas sugeba pritaikyti teorinę medžiagą konkrečiam objektui aptarti, ją interpretuoti, vartoja ir gali paaiškinti etnolingvistikos sąvokas, geba laisvai diskutuoti seminaro tema, teikti savo idėjas, lyginti kelių mokyklų ir teoretikų teiginius. 1 balas: jei studentas bando pritaikyti teorinę medžiagą konkrečiam objektui aptarti, vartoja etnolingvistikos sąvokas, bet negali jų paaiškinti, negali laisvai diskutuoti seminaro tema, sunkiai palygina kelių mokyklų ir teoretikų teiginius.
2. Atskirų konceptų dalių analizė ir jos pristatymas, kolegų atliktos analizės vertinimas, dalyvavimas diskusijose.	30 %	Visą semestrą	3 balai: jei studentas koncepto atskiras dalis parengia tinkamai ir per seminarus pristato sklandžiai, aiškiai, įdomiai, įtraukia auditoriją; aktyviai dalyvauja diskusijose per kolegų pristatymų aptarimą. 2 balai: jei studentas koncepto atskiras dalis parengia iš esmės tinkamai, bet kiek per lakoniškai, per seminarus pristato sklandžiai, aiškiai, bet neįtraukia auditorijos; dalyvauja diskusijose per kolegų pristatymų aptarimą. 1 balas: jei studento koncepto atskirų dalių parengimas nepakankamai išplėtotas, pristatymams trūksta sklandumo, aiškumo, neįtraukiama auditorija; pasyviai dalyvaujama diskusijose per kolegų pristatymų aptarimą

Apibendrinamasis vertinimas: grupinis rašto darbas – koncepto analizė.	50 %	Egzaminų sesija	Darbo apimtis apie 20 000 ženklų su tarpais. Darbas vertinamas 5 balais, jeigu studentai išsamiai atlieka pasirinkto koncepto analizę, susieja jį su bendru kultūros kontekstu, ir apibendrinami pademonstruoja teorijos išmanymą. Darbas vertinamas 4 balais, jei studentai atlieka neišsamią pasirinkto koncepto analizę, iš dalies ją susieja su kultūriniu kontekstu ir pademonstruoja teorijos išmanymą. Darbas vertinamas vidutiniškai 3 balais, jei konceptas analizuojamas padrikai, bet išmanomas bendras kontekstas ir teoriniai pagrindai. Darbas vertinamas 2 balais, jeigu analizė padrika, neįtraukiama kultūrinių ir teorinių kontekstų. Darbas vertinamas 1 balu, jei yra pateiktas tik menkas bandymas atlikti užduotį. Darbas vertinamas 0 balų, jei jis neatitinka jokių išvardytų reikalavimų arba yra tiesiog nepateiktas.
---	------	-----------------	--

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Bartmiński J.	2012	Podstawy językowego obrazu świata		Lublin: UMCS.
Gudavičius A.	2009	Etnolingvistika: (tauta kalboje)		Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla
Rutkovska K., Bartmińska S.	2020 - 2021	Vertybės lietuvių ir lenkų pasaulėvaizdyje	t. 1-2	https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/issue/view/1916
Tolstaja Svetlana M.	2006	Postulaty moskovskoj etnolingvistiki.	Etnolingwistyka, t. 18	
Niebrzegowska-Bartmiska, S.	2022	Definiowanie i profilowanie pojęć w (etno) lingwistyce		Lublin: UMCS.
Papildoma literatūra				
Bartmiński J.	1996-2012	Słownik stereotypów i symboli ludowych	t. 1	Lublin: Wydawnictwo UMCS
Tolstoj N. I.	1995-2000	Славянские древности	t. 1-5	Maskva: Indrik
Niewiara A.	2014	W poszukiwaniu słowiańskich paraleli semantycznych.		Warszawa: SOW
Rutkovska K. (red.)	2023	Kultūrinės lingvistikos seminaras		http://www.kulturingvistika.flf.vu.lt/lt/pagrind

Atnaujinta 2025-03-27

COURSE UNIT (MODULE) DESCRIPTION

Course unit (module) title	Code
Wstęp do etnolingwistyki	

Academic staff	Core academic unit(s)
Coordinating: prof. dr Kristina Rutkovska Other: dr. Monika Haber	Centrum Polonistyczne, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Wileński

Study cycle	Type of the course unit
Pierwszy (BA)	Kurs do wyboru

Mode of delivery	Semester or period when it is delivered	Language of instruction
Kontaktowe (audytoryjne)	zimowy	polski

Requisites	
Prerequisites:	Co-requisites (if relevant):

Number of ECTS credits allocated	Student's workload (total)	Contact hours	Individual work
5	130	48	82

Purpose of the course unit

Kształcone są umiejętności w zakresie dostrzegania związków między językiem a kulturą, zależności języka od otaczającego świata społecznego i naturalnego, ujawniany wpływ stereotypów osadzonych w języku na ludzką samoświadomość, analiza i krytyczna ocena informacji o świecie dostarczanych przez różne dyskursy; w toku analizy różnych tekstów (folklorystycznych, literackich, dziennikarskich, naukowopopularnych itp.) kształcone są kompetencje interdyscyplinarne, rozwijane analityczne i krytyczne myślenie, zdolności komunikacyjne poprzez pracę indywidualną i grupową, dążenie do jakości i umiejętności uczenia się.

Learning outcomes of the course unit	Teaching and learning methods	Assessment methods
Studenci, którzy zaliczyli moduł: - potrafią zdefiniować pojęcie językowego obrazu świata, rozumieć związek między językiem a kulturą, językiem a światem oraz rolę języka w rozumieniu i ocenie współczesnego społeczeństwa. - potrafią interpretować i oceniać dane słownikowe, materiały z różnych dyskursów i wykorzystać kwestionariusze w celu zrekonstruowania struktury pojęcia, zidentyfikowania jego podstawowych syndromów i profili. -będą w stanie wykorzystać metodę definicji kognitywnej jako narzędzie oceny i źródło informacji o wartościach danej społeczności językowo-kulturowej. -potrafią opisać zależności między kulturą a słowem, analizować zjawiska kulturowe i oceniać je. -wzmocnią swoje umiejętności w zakresie pisania akademickiego, wystąpień publicznych, pracy w grupie.	Interaktywne wykłady (nauczanie problemowe) z demonstracją materiałów wizualnych, dyskusja grupowa, burza mózgów. Komentowanie materiału zebranego dla wybranego konceptu podczas seminariówdyskusje grupowe, burza mózgów, prezentowanie konceptów partiami. Analiza tekstów, projekt grupowy, omówienie pracy kolegów. Prezentacja spostrzeżeń, dyskusja grupowa, praca w grupach.	Ocena sumatywna: analiza konceptu, udział w dyskusji, aktywność na zajęciach.

Content	Contact hours							Individual work: time and assignments	
	Lectures	Tutorials	Seminars	Lectures	Tutorials	Praktika	Lectures	Tutorials	Tasks for individual work
1. Etnolingwistyka, jej obiekt badań. Rola języka w kształtowaniu światopoglądu, sposobu myślenia i tożsamości. Język jako nośnik pamięci kulturowej, zwierciadło zbiorowego doświadczenia, fundament tożsamości społeczności.	2		2				4	8	Studiowanie literatury teoretycznej: Bartmiński J., Podstawy językowego obrazu świata, 2012, 10-28 p.
2. Początki etnolingwistyki. Teoria relatywizmu językowego Wilhelma von Humboldta, poglądy amerykańskich antropologów i językoznawców (Franz Boas, Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf). Sformułowanie głównej tezy etnolingwistyki i jej wpływ na kształtowanie się kolejnych teorii.	2		2				4	8	Studiowanie literatury teoretycznej: Gudavičius A. <i>Etnolingvistika</i> . 2009. 38-52 p.
3. Polska szkoła polska etnolingwistyczna a jej założenia. Analiza leksyki w kontekście wartości kulturowych. „Słownik stereotypów i symboli ludowych” (red. Jerzy Bartmiński) - skarbnica wspólnotowych przekonań, norm i postaw zakodowanych w języku.	2		4				6	8	Zapoznanie się z artykułami hasłowymi Słownika stereotypów i symboli ludowych (red. Jerzy Bartmiński), ich analiza i omówienie zastosowanej metody.
4. Koncepcja pojęć kulturowych w ujęciu polskiej szkoły etnolingwistycznej. Pojęcia jako modele myślenia zbiorowego, postawy wartościujące i światopogląd. Metaforyka, symbolika, pola semantyczne pojęć. Zasady i metody etnolingwistycznej analizy pojęć.	4		6				10	10	Czytanie i analizowanie przygotowanych konceptów, np. konceptów uczuć, konceptu rodziny. Rutkowska, Bartmińska, 2020.
5. Semiotyczna szkoła etnolingwistyczna reprezentowana przez Nikitę Iljicza Tolstoję i Władimira Toporowa. Język jako system kodów symbolicznych opartych na świadomości mitycznej, rytuałach i tekstach sakralnych. Główne osiągnięcia szkoły.	2		4				6	10	Zapoznanie się z artykułami słownika <i>Slavjanskije drevnosti</i> , ich analiza i omówienie zastosowanych metod. Tolstaja Svetlana M. s. 7-27.
6. Współczesne aspekty badań etnolingwistycznych - złożoność relacji między językiem a kulturą w kontekście XXI wieku. Porównawcze studia nad językami słowiańskimi, koncentrujące się na różnicach i podobieństwach w światopoglądach, wyrażaniu wartości i stereotypach w różnych społecznościach językowych.	2		6				6	8	Zapoznanie się z „Leksykonem aksjologicznym Słowian i ich sąsiadów”.
7. Etnolingwistyka na Litwie. Badania nad wartościami w litewskim i polskim językowym obrazie świata. Metodologia badań i aspekty analizy.	2		4				6	8	Czytanie i analiza wybranych artykułów, Rutkowska, Bartmińska, 2020.
8. Analiza wybranego konceptu.			4				4	22	Prezentacja opracowanych konceptów.
Ogółem	16		32				48	82	

Strategia oceniania	Układ procentowy.	Terminy rozliczeń	Kryteria oceny
Stosowana jest ocena łączona. Ocena edukacyjna: 1. Przygotowanie do seminariów, dyskusje podczas seminariów.	20 %	Cały semestr	2 punkty: jeśli student potrafi zastosować materiał teoretyczny do konkretnego tematu, zinterpretować go, użyć i wyjaśnić pojęcia etnolingwistyki, swobodnie dyskutować na temat seminarium, przedstawić własne pomysły, porównać twierdzenia kilku szkół i teoretyków. 1 pkt: jeśli student próbuje zastosować materiał teoretyczny do konkretnego tematu, posługuje się pojęciami etnolingwistycznymi, ale nie potrafi ich wyjaśnić, nie potrafi swobodnie dyskutować na temat seminarium, ma trudności z porównaniem twierdzeń kilku szkół i teoretyków.
2. Analiza i prezentacja poszczególnych części konceptu, ocena analizy innych, udział w dyskusjach.	30 %	Cały semestr	3 punkty: jeśli student dobrze rozwija poszczególne części konceptu i prezentuje ją płynnie, jasno, interesująco i angażująco na seminariach; aktywnie uczestniczy w dyskusji nad prezentacjami kolegów. 2 punkty: jeśli student rozwija poszczególne części konceptu w sposób ogólnie właściwy, ale nieco zbyt lakoniczny, prezentuje koncept płynnie, jasno i angażująco na seminariach, ale nie angażuje publiczności; uczestniczy w dyskusji nad prezentacjami kolegów. 1 punkt: jeśli przygotowanie poszczególnych części konceptu przez studenta nie jest wystarczająco rozwinięte, prezentacjom brakuje płynności, jasności i zaangażowania publiczności; bierny udział w dyskusji nad prezentacjami kolegów.
Ocena podsumowująca: Esej grupowy - analiza konceptu.	50 %	Sesja	Praca ma objętość około 20 000 znaków, łącznie ze spacjami. Praca zostanie oceniona na 5 punktów, jeśli studenci szczegółowo przeanalizują wybrany koncept, odniosą ją do ogólnego kontekstu kulturowego i podsumują ją w sposób wykazujący znajomość teorii. Praca zostanie oceniona na 4, jeśli studenci przedstawią niepełną analizę wybranego konceptu, częściowo odniosą go do kontekstu kulturowego i wykażą się znajomością teorii. Praca otrzymuje średnio 3 punkty, jeśli koncept jest analizowany fragmentarycznie, ale ogólny kontekst i ramy teoretyczne są zrozumiałe. 2 punkty, jeśli analiza jest fragmentaryczna i nie obejmuje kontekstu kulturowego i teoretycznego. Praca otrzyma 1 punkt, jeśli zostanie podjęta jedynie słaba próba wykonania zadania. Praca otrzyma 0 punktów, jeśli nie spełni żadnego z wymienionych wymagań lub po prostu nie zostanie przesłana.

Autor	Rok wydania	Tytuł	Nr. lub wydania tom	Wydawnictwo czy link
Literatura podstawowa				
Bartmiński J.	2012	Podstawy językowego obrazu świata		Lublin: UMCS.
Gudavičius A.	2009	Etnolingvistika: (tauta kalboje)		Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla
Rutkovska K., Bartmińska S.	2020 - 2021	Vertybės lietuvių ir lenkų pasaulėvaizdyje	t. 1-2	https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/issue/view/1916
Tolstaja Svetlana M.	2006	Postulaty moskovskoj ètnolingvistiki.	Etnolingwistyka, t. 18	
Niebrzegowska-Bartmiska, S.	2022	Definiowanie i profilowanie pojęć w (etno) lingwistyce		Lublin: UMCS.
Literatura dodatkowa				
Bartmiński J.	1996-2012	Słownik stereotypów i symboli ludowych	t. 1	Lublin: Wydawnictwo UMCS
Tolstoj N. I.	1995-2000	Slavjanskije drevnosti	t. 1-5	Maskva: Indrik
Niewiara A.	2014	W poszukiwaniu słowiańskich paraleli semantycznych.		Warszawa: SOW
Rutkovska K. (red.)	2023	Kultūrinės lingvistikos seminaras		http://www.kulturinelingvistika.flf.vu.lt/lt/pagrind

Updated 2025.03.27